

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

«Митна справа»

07 «Управління та адміністрування»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	6
1.1. Ідентифікація категорії «митне оформлення» через призму існуючих наукових підходів.....	6
1.2. Типологія митного оформлення	10
1.3. Функціональні підходи до управління митним оформленням.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	19
2.1. Оцінювання стану і тенденцій розвитку управління митним оформленням	19
2.2. Типологія та характеристика чинників впливу на митне оформлення ...	24
2.3. Особливості митного оформлення в умовах воєнного стану	29
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	36
3.1. Формування стратегічних ініціатив щодо розвитку митного оформлення	36
3.2. Модернізація митного оформлення як інструменту регулювання зовнішньоекономічних відносин на основі концепції електронної митниці.	41
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Актуальність теми. Наразі відбувається переосмислення та перетворення глобальної економічної системи, зокрема в аспектах міжнародної економіки та міжнародної торгівлі, що є результатом глобалізаційних і цифрових процесів, започаткованих Четвертою промисловою революцією. Цифрова економіка сьогодні перевищує традиційні рамки цифровізації, змінюючи глобальне господарство в інтегровану світову систему. Ці зміни підкреслюють зростаючу взаємозалежність та взаємовплив у міжнародних відносинах, ускладнюючи характер міжнародних економічних зв'язків між країнами, що зумовлює трансформацію міжнародної торгівлі, в якій митне оформлення відіграє ключову роль. Ця ситуація підкреслює актуальність проведеного дослідження.

Митне оформлення включає в себе ряд процедур, які проходять на кілька етапів, залежно від митних режимів, пов'язаних із цілями ввезення чи вивезення товарів через митний кордон України. У процесі митного оформлення, декларанти чи особи, уповноважені на декларування, повинні подати всі необхідні дані для завершення процедури митного оформлення. Цей процес регулюється митним законодавством України, але варто зазначити, що митне оформлення є складною процедурою, яка вимагає детального розуміння правильності подання інформації згідно з митними режимами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вчені активно аналізували тему "митне оформлення", вдосконалення його процедур та використання митних режимів, однак не вистачає уваги до питань впровадження цифрових технологій у митні декларації та процедури. Роботи таких науковців, як Ганас Л.М., Дорош О.І., Муқан О.В., Ноджак Л.С., і Трузан С.М., зосереджуються на розкладці задач та документації серед учасників митного оформлення міжнародних вантажів при імпорті. Лісогор Ю.Б. у своїх працях описує митне декларування як адміністративне неюрисдикційне дозвільне провадження та акцентує на значенні інституційного утворення митного оформлення, підкреслюючи користь технологій "Єдине вікно" та "Електронна митниця".

Дослідження Корнійка Я.Р. підкреслює важливість залучення посередників у ланцюгах експорту для спрощення митного оформлення, а Шевченко Л.В. обґрунтовує необхідність використання сучасних цифрових технологій митними органами України для покращення обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та залучення позитивного міжнародного досвіду. Ковальов В.Г. та Гаршаш Є.В. аналізують нормативну базу у контексті митного контролю, вказуючи на застарілість норм та невідповідність між теорією та практикою управління митною діяльністю.

Незважаючи на обширний науковий доробок, існує потреба детальніше розглянути сучасний стан митного оформлення та визначити шляхи його подальшого розвитку та удосконалення в контексті регулювання зовнішньоекономічних відносин.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження визначено встановлення сутності і змісту, форм і методів митного оформлення як інструменту регулювання зовнішньоекономічних відносин та визначення напрямів його удосконалення.

Враховуючи вказану мету дослідження, сформульовано *наступні завдання*:

- визначити теоретичні засади митного оформлення як інструменту регулювання зовнішньоекономічних відносин;
- визначити типологію митного оформлення та функціональні підходи до управління ним;
- розгляд функціонального підходу до управління митним оформленням;
- надати оцінку стану і тенденцій розвитку управління митним оформленням;
- визначити типологію та характеристики чинників впливу на митне оформлення і його особливостей в умовах воєнного стану;
- дослідити особливості митного оформлення в умовах воєнного стану;
- сформулювати стратегічні ініціативи щодо розвитку митного оформлення;
- визначити напрями модернізації митного оформлення як інструменту регулювання зовнішньоекономічних відносин на основі концепції електронної митниці.

Об'єкт дослідження: митне оформлення як інструмент регулювання зовнішньоекономічних відносин та визначення напрямів його удосконалення.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти митного оформлення як інструменту регулювання зовнішньоекономічних відносин.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці з питань митного оформлення. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності митного оформлення та напрямків його удосконалення; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу – для дослідження рівня митного оформлення в Україні.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. В роботі узагальнено практику Держмитслужби України з проведення митного оформлення в Україні та надано рекомендацій щодо його удосконалення.

Інформаційною базою дослідження є офіційні дані Держмитслужби України, Міністерства фінансів України, дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

1.1 Ідентифікація категорії «митне оформлення» через призму існуючих наукових підходів

Україна, приєднуючись до Кіотської конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур, зобов'язана до повної імплементації її принципів у національну правову систему. Принципи митного оформлення, які функціонують в рамках однотипних суспільних відносин, регулюються відповідними правовими нормами. Це призводить до складностей у визначенні меж митних правовідносин, оскільки митне оформлення тісно переплітається з іншими інститутами митного права [12, с. 639]. Термін "митне оформлення" використовується як синонім "очищення", який походить від англійського "clearance", і означає проведення митних формальностей, необхідних для допуску товарів до внутрішнього споживання, експорту або для їхнього поміщення під іншу митну процедуру [5].

Особливу увагу до регулювання митного оформлення та застосування митних режимів спонукає об'єктивна потреба у забезпеченні державного контролю над переміщенням товарів та транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України. Важливість такого контролю посилюється наявністю заборон і обмежень на переміщення деяких товарів, які можуть становити загрозу для безпеки держави або здоров'я громадян. Митне оформлення і митні режими відрізняються своєю специфікою та чіткою предметною відособленістю.

Правові норми, що стосуються митного оформлення, регулюють суспільні відносини, що виникають між особами, які переміщують товари та транспортні засоби комерційного призначення, і митними органами щодо порядку такого переміщення. Детальний аналіз цих норм підтверджує їхню відносну

самостійність і взаємозв'язок, що дозволяє розглядати їх як єдиний правовий інститут митного оформлення.

У таблиці 1.1 наведено ідентифікацію категорії «митне оформлення» через призму існуючих наукових підходів.

Таблиця 1.1 - Визначення категорії «митне оформлення»

Автор, джерело	Визначення
І.Г. Бережнюк [2]	визначає митне оформлення, як виконання митним органом дій (процедур), що пов'язані із закріпленням результатів митного контролю товарів і транспортних засобів
А.А. Колеснікова, О.Ю. Речун [17]	полягає у здійсненні митних процедур, що уособлюють собою сукупність формальностей, визначаючих статус товарів для митних цілей і передбачають порядок здійснення цих митних формальностей безпосередньо посадовими особами митного органу за участі інших суб'єктів митного процесу (перевізників, декларантів, митних брокерів та ін.).
Митна енциклопедія [23]	визначає митне оформлення як здійснення митних формальностей, необхідних для випуску товарів у вільний обіг, з метою внутрішнього споживання, експорту чи переведення в інші митні режими.
Митний кодекс України [24]	митне оформлення – виконання митних формальностей, необхідних для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення
Д.С. Цаліна [34].	пропонує визначати його як неюрисдикційне дозвільне адміністративне провадження
М.Г. Шульга [38]	розглядає митне оформлення як багатогранне поняття, яке містить різні елементи. Це ціла система взаємообумовлених організаційно-правових та технічних процедур, здійснюваних митними органами в порядку та на умовах, встановлених митним законодавством.

Розгляд правової сутності інституту митного оформлення може бути ефективним через аналіз його термінологічної структури. Важливим елементом в понятті «митне оформлення» є слово «оформлення», що походить від дієслова «оформити» у українській мові, що передбачає процес надання об'єкту певної форми або доопрацювання до потрібного стану; це вказує на строго визначений порядок виконання дій [17, с. 82].

У контексті митного оформлення, більшість операцій зосереджена на передачі інформації, яка є необхідною для виконання митних процедур. Така інформація може бути документально зафіксована або передана усно, що

характеризує різні форми взаємодії суб'єктів митних правовідносин [21, с. 253]. При цьому суб'єкти митних відносин зобов'язані надавати митним органам всі необхідні документи та відомості, перелік яких визначений у регулюючих документах, таких як постанова Кабінету міністрів України «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій» (Додаток А) [30]. Це підкреслює важливість документації у процесах митного оформлення та їхнє вузьке трактування.

Аналізуючи митне оформлення, можна констатувати, що результати митного контролю офіційно фіксуються у вигляді документів на етапі завершення митного оформлення, що відображає важливість документального підтвердження у процесах регулювання.

Підтверджуючи думки науковців, слід підкреслити, що для повного відображення специфіки митного оформлення необхідно враховувати особливості процедур, які можуть не включати документування. Декларування, що відбувається в усних та конклюдентних формах, часто залишається недокументованим. Окрім того, існують окремі операції митного оформлення, такі як навантаження і перевантаження товарів у місці прибуття, переміщення товарів в межах складу, підготовка товарів до вивезення і їх транспортування, що мають організаційно-технічний характер і не пов'язані з оформленням документів, але також регламентуються відповідними нормативно-правовими актами у галузі митної справи.

На основі вище наведених аргументів, дефініція митного оформлення може бути сформульована так: митне оформлення — це виконання митних процедур, які включають сукупність формальностей, необхідних для визначення статусу товарів з метою митних цілей. Ці процедури передбачають чітко встановлений порядок дій, який виконується посадовими особами митних органів за участю інших суб'єктів митного процесу, таких як перевізники, декларанти, митні брокери тощо [25, с. 252].

З урахуванням виявлених особливостей митного оформлення, його можна систематизувати за декількома ключовими критеріями:

За характером вчинених дій: митне оформлення охоплює операції з

документами та іншими джерелами інформації, а також технічні операції з товаром і транспортними засобами комерційного призначення.

За митними процедурами: це включає в себе декларування, внутрішній митний транзит, тимчасове зберігання товарів та інші пов'язані процедури.

За порядком виконання митних формальностей: можна виділити попередні операції, основні операції митного оформлення та завершальні операції.

За суб'єктами, що здійснюють митне оформлення: дії можуть виконуватися як безпосередньо суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та їх довіреними особами, так і посадовими особами митних органів [33, с. 206].

Ця комплексна система митного оформлення передбачає визначення процедур, місця та часу здійснення, а також документації, яка є необхідною для проведення митних операцій. Система також охоплює порядок видачі дозволів на здійснення митних формальностей і регулює участь зацікавлених осіб у процесі митного оформлення [38, с. 207].

Важливо підкреслити, що сучасна наукова думка в Україні підтримує парадигму, за якою митне оформлення як правовий інститут складається з декількох предметних субінститутів. Основні з них включають інститут попередніх операцій, інститут тимчасового зберігання та інститут декларування. Допоміжні субінститути включають інститут митного брокера та митного перевізника. Професор В.В. Ченцов, як відомий фахівець у галузі митного права, активно підтримує цю концепцію [35].

Принципи митного оформлення можуть бути систематизовані в наступні категорії:

Загальноправові принципи: ці принципи включають єдність законності, недопустимість протиставлення законності й доцільності, захист прав і свобод людини та принцип гласності.

Міжгалузеві принципи: вони охоплюють достовірність і своєчасність подачі інформації, а також диференціацію та чітке визначення функцій і повноважень митних органів та їхніх посадових осіб.

Галузеві принципи: включають пряму дію норм Митного кодексу України,

ясність і зрозумілість митного законодавства, забезпечення рівноправ'я всіх учасників зовнішньоекономічної діяльності, ефективне використання інформаційних технологій, заборону використання товарів до завершення митного оформлення, та оперативність виконання процедур.

Інституціональні засади: ці принципи включають єдність і диференційованість правил митного оформлення, а також обов'язковість митного оформлення і декларування товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України [13, с. 83].

Згідно з дослідженнями І.В. Несторишена та І.І. Бережнюка, важливим аспектом ефективного митного оформлення є здатність митних органів досягати належного балансу між регуляторним контролем та спрощенням митних процедур, що сприяє міжнародній торгівлі [17]. Це підкреслює необхідність гнучкості у митному регулюванні та адаптації до змінюваних умов зовнішньоекономічної діяльності.

1.2 Типологія митного оформлення

Процес митного оформлення в Україні ретельно регламентований Митним кодексом країни. Згідно з кодексом, митне оформлення відбувається у місцях розташування відповідних підрозділів митних органів і проводиться протягом встановленого робочого часу. Це означає, що товари та транспортні засоби комерційного призначення можуть бути оформлені у будь-якому митному органі, де пред'явлено відповідні документи.

Митне оформлення товарів, що переміщуються в транзитному режимі через територію України, проводиться митним органом, у зоні діяльності якого розпочинається транзитне переміщення.

За законом, митне оформлення має бути завершене в максимально короткий термін. Строк митного оформлення не повинен перевищувати чотири години з моменту пред'явлення всіх необхідних документів та митної декларації митному органу. Цей термін може бути продовжений лише на одну годину для виконання

специфічних формальностей, визначених у Митному кодексі.

Також, декларанти можуть отримати дозвіл на зберігання товарів без розміщення їх на складі митного органу, у випадку, коли митне оформлення тимчасово призупинено. Витрати на таке зберігання покриваються власником товарів. Це дозволяє власникам уникнути додаткових витрат, пов'язаних з орендою складських приміщень митного органу, та забезпечує більшу гнучкість у логістиці товарів [14, с. 254].

Процес митного оформлення в Україні ініціюється шляхом подання заявки до митного органу. Заявка може бути подана в різних формах: письмово, усно, або через вчинення певних дій. Важливим аспектом є надання точної інформації про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також інших даних, необхідних для здійснення митного контролю. Цей процес називається митним декларуванням.

Митне декларування дозволяє використання як традиційних паперових документів, так і електронних версій. Електронні документи можуть бути подані у формі сканованих копій, що мають електронний підпис декларанта або уповноваженої особи. Важливо, що як паперові, так і електронні версії документів мають однакову юридичну силу при митному оформленні. Це забезпечує гнучкість у виборі форми подання документів відповідно до зручності та доступності для декларанта.

Формат електронних митних декларацій базується на міжнародних стандартах для електронного обміну даними. Це сприяє стандартизації процедур та покращує інтеграцію української митної системи з міжнародними митними процедурами, забезпечуючи ефективнішу та швидшу обробку митних декларацій.

На сьогодні в Україні діють шість видів митних декларацій, що схематично представлено на рис. 1.1.

У процесі митного оформлення в Україні використовуються різні види митних декларацій, серед яких особливе місце займає звичайна митна декларація. Вона заповнюється у встановленому порядку і містить достатньо відомостей для завершення митного оформлення товарів та транспортних засобів комерційного

призначення у вибраний митний режим. Після оформлення цієї декларації митним органом, декларанти або уповноважені особи отримують дозвіл на випуск товарів згідно з вказаним митним режимом.

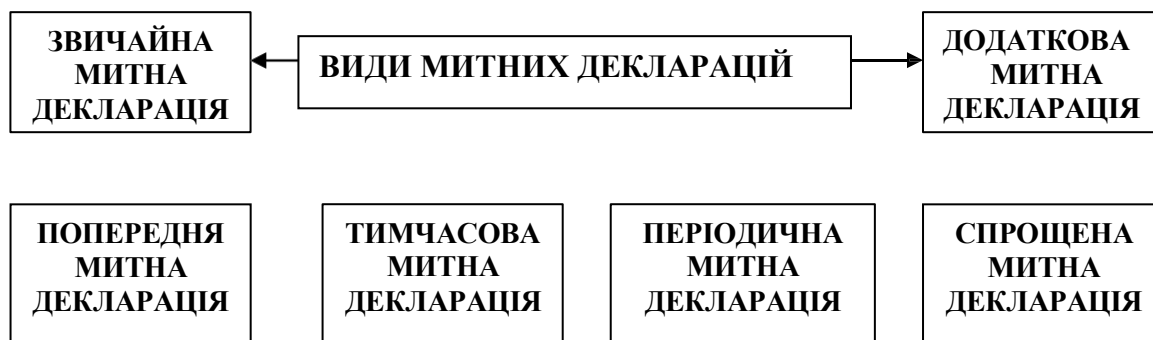

Рисунок 1.1 - Види митних декларації, що діють в Україні [14]

Разом з тим, перед ввезенням товарів на митну територію України, а також у випадках їх переміщення через пункти пропуску, часто використовується попередня митна декларація. Ця декларація подається з метою забезпечення аналізу ризиків та прискорення виконання митних формальностей. Вона виступає як обов'язковий етап, що передує поданню звичайної митної декларації, і подається митному органу, у зоні діяльності якого товари або транспортні засоби будуть пред'явлені для оформлення.

Ці декларації відіграють ключову роль у забезпеченні законності та ефективності митного оформлення, кожна з них має свої особливості та призначення в системі митного регулювання [27, с. 120].

Попередня митна декларація, яка використовується в Україні, має менший обсяг інформації порівняно зі звичайною митною декларацією. Це дозволяє здійснити первинне оформлення товарів та транспортних засобів комерційного призначення для їх подальшого ввезення на митну територію України. Важливою особливістю є те, що за рішенням митного органу, випуск товарів може бути здійснено на підставі попередньої декларації, якщо вона містить всю необхідну інформацію, навіть без фізичного пред'явлення цих товарів митному органу. Дозвіл на ввезення товару на митну територію дійсний до 30 календарних днів з

дати оформлення попередньої декларації у митному органі.

Ще один вид митних декларацій — тимчасова митна декларація. Ця декларація використовується, коли декларант не може надати повну інформацію про товари на момент митного оформлення. Тимчасова декларація дозволяє розміщувати товари у відповідний митний режим на основі наявної інформації, із зобов'язанням подання додаткових даних у визначений термін, який зазвичай не перевищує 45 днів від дати її оформлення. Оформлення тимчасової декларації митним органом є підставою для випуску товарів у заявлений митний режим [13, с. 84].

Також існує спрощена митна декларація, що використовується підприємствами з авторизацією на застосування спрощення процедури спрощеного декларування. Ця декларація сприяє оптимізації процесу митного оформлення, дозволяючи швидше та ефективніше виконувати необхідні процедури, зменшуючи часові та адміністративні витрати для бізнесу.

В Україні декларанти, які є учасниками міжнародного ланцюжка постачання товарів, можуть отримати авторизацію на застосування спрощення «процедура спрощеного декларування». Авторизація АЕО, або Авторизований Економічний Оператор, визначається двома основними типами: право на застосування спрощень і підтвердження безпеки та надійності. Підприємства можуть вибрати один з типів авторизації або отримати обидва, залежно від своїх потреб і вимог безпеки. Процес отримання авторизації включає подання заяви та анкети самооцінки до митного органу.

Спрощена митна декларація, яка є частиною цього процесу, містить менший обсяг інформації порівняно з повною митною декларацією, що достатньо для ідентифікації товарів. Подання цієї декларації супроводжується лише рахунком або іншим документом, що визначає вартість товару, і вимагає попередньої сплати митних платежів. Процес спрощеного декларування вимагає всього 15 хвилин для реєстрації декларації [14, с. 256].

Додаткова митна декларація подається тільки у разі, якщо була подана попередня, тимчасова, спрощена або періодична митна декларація. Така

декларація містить повнішу інформацію про товари, якщо декларант або уповноважена особа не мали всієї необхідної інформації під час первинного декларування. Це дозволяє декларантам подати одну додаткову декларацію на декілька попередніх, тимчасових, спрощених або періодичних митних декларацій, які були оформлені одним митним органом за один зовнішньоекономічний договір і один митний режим, з дотриманням встановлених строків подання цієї декларації.

У процесі митного оформлення ключовим документом є митна декларація, яка має бути подана до відповідного митного органу не пізніше ніж через 10 робочих днів після доставлення товарів чи транспортних засобів до цього органу. Всі митні декларації проходять процедуру реєстрації в митному органі, при цьому фіксуються дата та час їх подання за допомогою інформаційних систем та технологій. Митний орган зобов'язаний прийняти митну декларацію до реєстрації і не може відмовити в цьому без поважних причин. Прийняття митної декларації засвідчується посадовою особою, яка виконує прийом, за допомогою проставлення на документі відбитка митного забезпечення та інших відміток, таких як номер декларації, дата та час її прийняття, включаючи використання для цього інформаційних технологій [16, с. 252].

Митна декларація відіграє важливу роль, адже з моменту її прийняття вона набуває статусу документа з юридичною силою, і декларант або уповноважена ним особа несе відповідальність за достовірність вказаної в ній інформації. Відмова в прийнятті митної декларації можлива лише у випадках, коли декларація не містить усіх потрібних відомостей або подана без необхідних документів, електронна митна декларація не відповідає обов'язковим реквізітам, встановленим законодавством, або коли декларація подана з порушенням інших вимог законодавства. У разі відмови в прийнятті, посадова особа митного органу заповнює картку відмови згідно встановленої форми.

Крім того, звичайні митні декларації мають містити всю інформацію, необхідну для застосування правил митної процедури, для якої товари декларуються. Підтверджувальні документи, що регулюють митну процедуру,

повинні бути у володінні декларанта та доступні для митних органів на момент подання митної декларації.

Згідно з пунктом 37 Постанови КМУ № 450 [2], після завершення митного оформлення можливість внесення змін до митних декларацій дозволена лише за письмовим зверненням декларанта або уповноваженої ним особи. Такі зміни можуть включати виправлення або уточнення даних про товари, але лише у випадку, коли ці коригування не призводять до перерахунку митних платежів і не суперечать положенням Митного кодексу України.

1.3 Функціональні підходи до управління митним оформленням

Щодо рекомендацій для підприємств, що займаються міжнародними вантажоперевезеннями, то процес митного оформлення передбачає кілька важливих етапів. Спочатку необхідно забезпечити наявність всієї необхідної інформації для реєстрації особи, яка виконує операції з товарами. Далі, потрібно визначити відповідальних осіб, які будуть відповідати за виконання цих операцій. Особлива увага приділяється формуванню комплексу необхідних документів, поданню електронної заяви та документів для реєстрації в митниці, а також отриманню облікового номера.

Після цього, підприємство має підготуватися до декларування міжнародних вантажів, включаючи налагодження комунікацій із митними органами. Весь процес повинен враховувати чинне законодавство і положення Митного кодексу [1], що регулюють зовнішньоекономічну діяльність, а також вимоги державної митної служби (ДМС), яка здійснює контроль за діяльністю осіб, що проводять операції з товарами [6].

Для здійснення митного оформлення вантажів, що імпортуються, необхідний комплекс документів, які вимагаються від різних сторін залучених у процесі. Імпортери повинні надати повний пакет документів, що включає зовнішньоекономічні договори з усіма специфікаціями та додатками, а в разі

іноземної мови договору — також його переклад. Крім того, потрібні перекладені інвойси та пакувальні листи, сертифікати відповідності, висновки щодо відповідності товару технічним регламентам, технічні характеристики товару, документи для підтвердження митної вартості товару, які включають SWIFT про купівлю іноземної валюти, висновок експертної установи щодо ціни та інші фінансові документи.

Експортери (продавці) мають надати інвойс, документи, які підтверджують країну походження товару, та пакувальні листи. Ці документи відіграють ключову роль у процесі визначення походження товарів та їхньої вартості для митного оформлення.

Перевізники зобов'язані надати міжнародну товаротранспортну накладну, яка може включати печатку радіологічного контролю в залежності від коду товару, CARNET TIR при його наявності, документи, що підтверджують транспортні витрати, та інформацію про митний пост при перетині кордону. Ці документи є важливими для підтвердження легітимності перевезення товарів через кордон і для визначення вартості доставки.

Подання комплекту документів та електронної заяви на митницю для реєстрації особи, яка здійснює операції з товарами, може виконуватись самим декларантом або його уповноваженим представником, який має на це відповідну довіреність або договір. Обліковий номер, який присвоюється під час реєстрації, формується автоматично і є унікальним для кожної особи; він залишається дійсним по всій митній території України і не може бути повторно присвоєний іншій особі навіть після його анулювання. До пакету документів слід додати виписку з реєстру ДВС про облік суб'єктів, які здійснюють операції з товарами [10, с. 131].

Використання послуг митного брокера може знижувати рівень прямого спілкування підприємства з митними органами, тому важливо забезпечити належне спостереження за дотриманням нормативно-правових актів у сфері митної діяльності.

Підприємство, яке бере участь у зовнішньоекономічній діяльності,

звертається до відділу митниці за місцем своєї реєстрації для оформлення попереднього повідомлення про імпорт товарів. Митниця перевіряє достовірність оформленої декларації та особу, на яку ввозяться товари. У разі виявлення помилок або необхідності внесення змін проводиться їх усунення, а після цього — повторне оформлення попереднього повідомлення. Якщо помилок не було виявлено, митниця приступає до введення даних у центральну базу даних ДМС України через супутниковий зв'язок протягом чотирьох годин після оформлення декларації. Товар, доставлений на кордон, подається на прикордонну митницю разом з необхідними товаросупровідними документами для проведення звірки з внесеними даними у центральну базу. У разі відповідності всіх даних митниця здійснює пропуск товару на митну територію України, інакше підприємство може отримати відмову у пропуску товарів.

Повне митне оформлення вантажів в Україні зазвичай здійснюється на внутрішній митниці, де може бути потреба в додаткових дослідженнях товарів або детальнішому аналізі поданих декларантом документів. У разі необхідності, митний орган може звернутися до митної лабораторії для підтвердження хімічного складу товару або до відділу тарифів і вартості для перевірки заявленої вартості та експертизи сертифікатів про країну походження. Процедура перевірки включає звірку даних з митними деклараціями, яку виконують співробітники митниці.

Після завершення митного оформлення, кожен митний працівник, що брав участь у процедурі, відзначається штампом та контрольними позначками на митній декларації. Такий процес передбачає активну взаємодію між декларантом та митними органами, розділеними між митницею на кордоні та внутрішньою митницею.

Хоча підприємство не може прискорити процедуру митного оформлення, воно може оптимізувати збір та подання документів та формування попередньої декларації, що допомагає ефективніше реагувати на потенційні зауваження з боку митних органів. Розробка чіткого графіку може допомогти в координації розмитнення, прискорити збір документів та формування пакету документів, що

подається до митниці.

Заходи контролю, що передують поданню декларації, здійснюються в електронному форматі, що має на меті зменшення загального часу митного оформлення та забезпечення більш швидкої адміністративної взаємодії, але ці процедури все ще можуть вимагати більше часу, ніж задекларовано в нормативних документах, які передбачають завершення митного оформлення протягом 2-4 робочих годин [18].

Митне декларування в сучасних умовах є ключовою процедурою митного оформлення і слід розглядати його як невід'ємну частину ширшої системи митних процедур, що формує основу інституту митного оформлення. Ця процедура є окремою ланкою в складній системі митного провадження, яка є частиною адміністративного процесу, і керується строго визначеними правовими нормами.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

2.1. Оцінювання стану і тенденцій розвитку управління митним оформленням

Митне оформлення характеризується власними принципами і відображається через сукупність митних формальностей, які повинні виконувати декларанти, а також посадові особи митниці, забезпечуючи виконання встановленого порядку переміщення товарів через митний кордон України. Відповідно до пункту 23 частини 1 статті 4 Митного кодексу України [24], митне оформлення включає необхідність виконання митних формальностей для випуску товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

Однак, у Митному кодексі України відсутні конкретні роз'яснення стосовно процедур випуску транспортних засобів комерційного призначення, хоча процедура випуску товарів детально регламентована. Зокрема, згідно з пунктом 5 частини 1 статті 4 МК України, випуск товарів означає надання органом доходів і зборів права на використання або розпорядження товарами, які проходять митне оформлення, відповідно до заявленої мети [24].

Митне декларування виступає як головна митна формальність у процедурі митного оформлення, яке здійснюється через подання відомостей про товари, їхнє призначення для переміщення через митний кордон України та інші дані, необхідні для митного контролю. Це декларування може бути здійснене в декілька способів: письмово, усно, або навіть через певні дії. Письмове декларування дозволяє подання як електронних, так і паперових документів. Також існує можливість декларувати товари через вибір відповідного каналу на митному кордоні, де "зелений коридор" використовується для товарів, що не потребують оподаткування чи письмового декларування, тоді як "червоний

коридор" призначений для інших випадків, які вимагають детальнішої перевірки [27].

Згідно статті 262 Митного кодексу України [24], всі товари, що переміщуються через митний кордон, мають бути декларовані в орган доходів і зборів, що відповідає за митне оформлення цих товарів. Транспортні засоби, які використовуються для перевезення цих товарів, декларуються разом з ними, за винятком морських, річкових та повітряних суден, які декларуються окремо в порту або аеропорту прибуття чи відправлення. Порожні транспортні засоби і ті, що перевозять пасажирів, повинні декларуватися на місці перетину митного кордону України.

Прийняття митної декларації є ключовим етапом у процесі митного оформлення. Цей процес починається з моменту, коли декларант або уповноважена особа подає митниці митну декларацію разом із необхідними супровідними документами. Важливою частиною цього етапу є перевірка декларації за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення, щоб забезпечити її правильне заповнення відповідно до чинних вимог. Також перевіряється відповідність інформації, уведеної в електронну версію декларації, даним у паперовій версії. Після успішного завершення цих перевірок митний працівник ставить на декларації та інших документах штамп "Під митним контролем", що підтверджує офіційний прийом декларації для подальшого оформлення [27].

Далі настає процес оформлення митної декларації, який включає ряд митних формальностей, таких як перевірка:

- наявності відміток про завершення переміщення товару;
- правильності класифікації товару;
- визначення країни походження товару;
- дотримання встановлених для товару нетарифних регуляторних заходів;
- наявності товару у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності;

- правильності застосування податкових пільг;
- правильності визначення митної вартості товару.

Автоматизована система управління ризиками допомагає в оцінці потенційних ризиків, порівнюючи дані, що містяться в електронній митній декларації, з іншими поданими документами. Це дозволяє митним органам ефективно ідентифікувати можливі порушення чи помилки в оформленні документів [27].

Завершення митного оформлення є критичною стадією у процесі митного декларування, яке регламентується частиною 1 статті 255 Митного кодексу України. Цей етап включає у себе фінальне завершення всіх митних процедур протягом чотирьох робочих годин з моменту, коли орган доходів і зборів отримує товари чи транспортні засоби комерційного призначення для митного оформлення, разом із необхідною митною декларацією або документом, який її замінює, та усіма потрібними документами та інформацією.

Фінальний акт митного оформлення виконується митним інспектором, який ставить у митній декларації відбиток своєї особистої номерної печатки. Цей відбиток підтверджує, що всі необхідні перевірки завершені і товар може бути випущений за межі митного контролю.

Додатково, у електронну версію митної декларації вноситься відмітка про завершення митного оформлення разом з номером особистої номерної печатки посадової особи, яка здійснила це завершення. Це дія є остаточним підтвердженням, що всі митні процедури щодо даного вантажу були належним чином виконані і товар готовий до подальшого переміщення.

За останні роки динаміка кількості митних декларацій значуща і відображає адаптаційні процеси у митній політиці України, особливо у контексті електронізації та впливу зовнішніх умов, як-от військовий конфлікт. В 2019 році було зафіксовано збільшення кількості митних декларацій на 11,53%, що свідчить про зростання зовнішньоекономічної активності.

Динаміка оформлення митних декларацій у 2018-2022 р.р., наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Динаміка оформлення митних декларацій у 2018-2022 р.р., тис.шт. [27]

Показник	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Оформлено митних декларацій форми МД-2:	3 953,2	4 559,4	4 464,6	5 159,3	3 534,3
на ввезення (надходження)	2 472,2	3 089,6	3 050,8	3 568,7	2 502,5
на вивезення (пересилання)	989,7	998,7	985,1	1 088,5	930,1
на внутрішній транзит (каботаж)	92,7	95,6	89,3	106,8	22,5
на прохідний транзит	375,5	375,5	339,4	395,3	79,2
Оформлено митних декларацій форми МД-2 за процедурою електронного декларування:	3 746,9	4 389,4	4 314,0	5 006,5	3 501,3
на ввезення (надходження)	2 417,1	3 052,1	3 024,1	3 545,9	2 493,6
на вивезення (пересилання)	982,1	992,0	980,2	1 084,1	926,7
на внутрішній транзит (каботаж)	91,7	95,2	88,9	106,6	22,5
на прохідний транзит	256,0	250,1	220,8	269,9	58,6

Однак у 2020 році спостерігалось зниження на 2,08%, яке можна пояснити загальносвітовими економічними умовами. У 2021 році кількість декларацій знову зросла на 15,56%, досягнувши 5159,3 тис. шт., що може бути викликано відновленням економічної активності після спаду.

Щодо переваг електронного декларування, то їхня частка зростає з кожним роком, підтверджуючи тренд на цифровізацію митних процесів. У 2019 році частка електронних митних декларацій склала 96,27%, у 2020 році — 96,63%, у 2021 — 97,03%, а в 2022 році — 99,06%. Це збільшення, особливо в умовах війни, вказує на стійкість та гнучкість української митної системи та бізнесу у складних умовах, дозволяючи підтримувати необхідний рівень зовнішньоекономічної діяльності.

Митні процедури при переміщенні товарів через митний кордон регламентуються відповідно до типу транспорту, і кожен вид транспорту вимагає специфічного підходу до контролю. Декларант або перевізник повинен забезпечити митному органу всі необхідні документи та відомості у паперовій чи

електронній формі для здійснення митного контролю. Організація такого контролю забезпечується за допомогою технологічних схем митного контролю, які визначають взаємодію з іншими контролюючими органами на кордоні та у митних пунктах.

Розглянемо динаміку переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України (рис. 2.1).

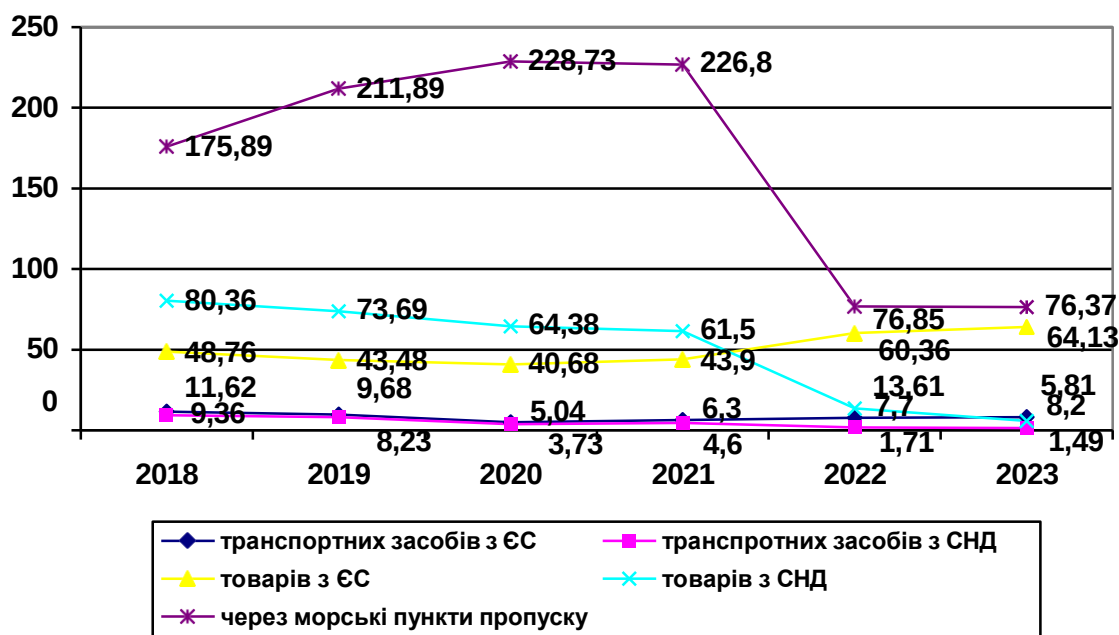

Рисунок 2.1 - Динаміка переміщення товарів (млн. тонн) і транспортних засобів (млн. од.) через митний кордон України на кордоні з ЄС, СНД та через морські пункти пропуску [27].

Як видно з рис. 2.1, в останні роки відбулось різке скорочення переміщення товарів через морські пункти пропуску, яке протягом 2019-2021 р.р. збільшилось на 29%, а у 2022 р. зменшилось майже у 3 рази і залишилось у 2023 р. на тому ж рівні. В той же час переміщення товарів та транспортних засобів з боку кордону з ЄС у 2022 р. збільшилось на 39,3% в порівнянні з рівнем 2021 р. та збільшилось на 8,24% у 2023 р. Через припинення економічних відносин з країною-агресором відповідно зменшився потік товарів та транспортних засобів через кордони з СНД,

2.2. Типологія та характеристика чинників впливу на митне оформлення

Основними чинниками впливу на митне оформлення є обсяги товарів, що переміщуються через митний кордон та їх характеристики. Обсяги митного оформлення визначаються та визначають ефективність зовнішньоекономічної діяльності держави. Через експортну орієнтацію української економіки основні митні платежі визначаються обсягами і структурою імпорту, від яких залежать напрями.

Розглянемо показники оподаткованого імпорту, які розраховуються на основі митної вартості ввезених товарів (табл.2.2 - 2.4).

Таблиця 2.2 - Оподаткований імпорт за галузевою структурою за січень-грудень 2020 року (тис. дол. США) [27]

Показник	січень-грудень 2019 р.	січень-грудень 2020 р.	Темпи росту	
			абс.	відн. (%)
1-24 Продовольчі товари та продукція сільського господарства	5568617	6390265	821648	15%
25-26 Мінеральні продукти	536494	353534	-182960	-34%
27 Паливно-енергетичні товари	11993289	7897443	-4095846	-34%
28-40 Продукція хімічної промисловості, каучук	10430362	10032361	-398001	-4%
41-43 Шкірсировина, хутро та вироби з них	135419	110589	-24830	-18%
44-49 Деревина та целюлозно-паперові вироби	1195983	1139064	-56919	-5%
50-67 Текстиль, текстильні вироби, взуття	2285206	2192265	-92941	-4%
68-70 Вироби із каміння, скла, кераміка	776879	734620	-42259	-5%
72-83 Метали та вироби з них	3359305	2935370	-423935	-13%
84-90 Машини, устаткування та транспорт	17196135	16463596	-732539	-4%
Інші товари	1026070	1109868	83798	8%
Всього	54559274	49418553	-5140721	-9%

Оподаткований імпорт у доларах США у 2020 р. порівняно з рівнем 2019 р. зменшився на 9,44%.

За 2020 р. оподаткований імпорт «у вазі» зменшився на 13,8%. Податкове навантаження у 2020 р. склало 22,4 цента/кг, що на 6,9% більше за рівень 2019 р. (21 цент/кг).

Динаміка економічних показників оподаткованого імпорту за 2020 р. відповідно до показників 2019 р.:

- відбулось зменшення вагових показників оподаткованого імпорту на 13,8% (з 69631 тис. т. до 60050 тис. т.);
- відбулось зменшення вартісних показників оподаткованого імпорту на 9,4% (з 54551 млн. дол. США до 49402 млн. дол. США);
- рівень митної вартості оподаткованого імпорту збільшився на 5,01% (0,78 дол. США/кг до 0,82 дол. США/кг);
- податкове навантаження на одиницю ваги оподаткованого імпорту збільшилося на 6,93% (з 0,21 дол. США/кг до 0,224 дол. США/кг).

Основні бюджетоформуючі товари 2020 р.:

- нафтопродукти - 68876,6 млн. грн. , що на 3663,5 млн. грн., або на 5,1% менше за показник 2019 р.;
- легкові автомобілі - 39812,2 млн. грн., що на 2519 млн. грн., або на 6% менше за показник 2019 р.;
- гази нафтові - 16998,8 млн. грн., що на 3302,2 млн. грн., або на 16,3% менше за показник 2019 р.;
- вугілля кам'яне - 8804,3 млн. грн., що на 6061,7 млн. грн., або на 40,8% менше за показник 2019 р.;
- мобільні телефони - 5862 млн. грн., що на 1028,6 млн. грн., або на 21,3% більше за показник 2019 р.

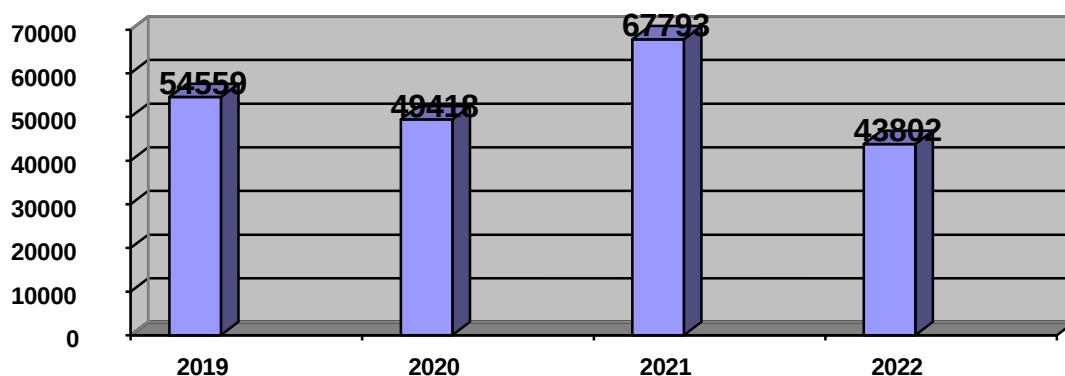

Рисунок 2.2 - Динаміка оподаткованого імпорту, млн.. дол. США [27]

Як видно з рис.2.2, найбільший обсяг оподаткованого імпорту в останні роки припадає на 2021 р. У 2020 р. імпорт зменшився на 5141 млн.. дол. США (на 9,42%) в порівнянні з рівнем 2019 р. У 2021 р. імпорт більшовся на 18375 млн.. дол. США (на 37,18%) в порівнянні з рівнем 2020 р. У 2022 р. імпорт зменшився на 23991 млн.. дол. США (на 35,39%) в порівнянні з рівнем 2021 р.

Таблиця 2.3 - Оподаткований імпорт за галузевою структурою за січень-грудень 2021 року (тис. дол. США) [27]

Показник	січень-грудень 2020 р.	січень-грудень 2021 р.	Темпи росту	
			абс.	відн. (%)
1-24 Продовольчі товари та продукція сільського господарства	6393376	7566606	1173230	18%
25-26 Мінеральні продукти	354793	353990	-803	0%
27 Паливно-енергетичні товари	7898045	15087325	7189280	91%
28-40 Продукція хімічної промисловості, каучук	10035522	13240038	3204515	32%
41-43 Шкірси́ровина, хутро та вироби з них	110680	150067	39388	36%
44-49 Деревина та целюлозно-паперові вироби	1139285	1389768	250483	22%
50-67 Текстиль, текстильні вироби, взуття	2195807	2728102	532295	24%
68-70 Вироби із каміння, скла, кераміка	734866	935461	200594	27%
72-83 Метали та вироби з них	2937573	3979666	1042094	35%
84-90 Машини, устаткування та транспорт	16474955	20897776	4422822	27%
Інші товари	1170934	1463886	292952	25%
Всього	49445835	67792684	18346849	37%

Як видно з табл.2.3, у 2021 році спостерігалось значне збільшення вартісних показників оподаткованого імпорту в Україну, яке становило 37% зростання порівняно з попереднім роком, досягнувши загальної суми в 67,793 мільярдів доларів США. Це збільшення відображає значний економічний ріст у певних ключових секторах.

Серед бюджетоформуючих груп товарів:

Сектор машин, устаткування та транспортних засобів показав значне зростання вартості імпорту на 27%, досягнувши 20,898 мільярдів доларів.

Найбільше збільшення вартості спостерігалось у групі паливно-енергетичних товарів, де відбулося зростання на 91%, що в абсолютних цифрах становить 15,087 мільярдів доларів.

Продукція хімічної промисловості та каучук також показали значне збільшення на 32%, з досягненням суми в 13,240 мільярдів доларів.

Сектор продовольчих товарів виріс на 18%, забезпечивши суму в 7,567 мільярдів доларів.

Загальний обсяг імпорту до України у 2022 році склав понад 30 мільйонів тонн, з яких майже 11 мільйонів тонн було доставлено вантажівками, що робить автомобільний транспорт найпопулярнішим засобом доставки. Залізничний транспорт зайняв друге місце з 9,89 мільйонами тонн, а морський транспорт — третє з 7,16 мільйонами тонн (табл. 2.4).

Ці дані вказують на активізацію зовнішньоекономічної активності та зміну логістичних моделей в країні, зокрема через збільшення використання різних видів транспорту для забезпечення потреб ринку.

У 2022 році спостерігається значне зниження вартісних показників оподаткованого імпорту по основних бюджетоформуючих групах товарів в Україні порівняно з попереднім роком. Зменшення може бути пов'язане з різними економічними факторами, включаючи світові економічні тенденції, зміни у виробничих ланцюгах, політичні обставини, а також специфіку регіонального ринку.

Ось детальний аналіз змін у кожній групі товарів у 2022 році:

Паливно-енергетичні товари відчували спад на 21%, що становить зниження на 3192 млн. дол. США, досягаючи 11895 млн. дол. США. Цей спад може бути зумовлений глобальними коливаннями цін на енергоносії або зміною політики імпорту в енергетичному секторі.

Машини, устаткування та транспорт показали ще більше зниження на 43%, що склало 9069 млн. дол. США, і в кінцевому результаті сума складала 11829

млн. дол. США. Велике зниження у цій категорії може бути пов'язане з зменшенням інвестицій у промислове обладнання та транспортні засоби у відповідь на економічну невизначеність або збільшення внутрішнього виробництва.

Таблиця 2.4 - Оподаткований імпорт за галузевою структурою за 2022 рік

(тис. дол. США) [27]

Показник	січень- грудень 2021 р.	січень- грудень 2022 р.	Темпи росту	
			абс.	відн. (%)
1-24 Продовольчі товари та продукція сільського господарства	7566606	5255455	-2311151	-31%
25-26 Мінеральні продукти	353990	233962	-120027	-34%
27 Паливно-енергетичні товари	15087325	11895444	-3191881	-21%
28-40 Продукція хімічної промисловості, каучук	13240038	8572677	-4667361	-35%
41-43 Шкірсировина, хутро та вироби з них	150067	101773	-48294	-32%
44-49 Деревина та целюлозно-паперові вироби	1389768	825732	-564037	-41%
50-67 Текстиль, текстильні вироби, взуття	2728102	1549479	-1178623	-43%
68-70 Вироби із каміння, скла, кераміка	935461	504472	-430989	-46%
72-83 Метали та вироби з них	3979666	2289531	-1690135	-42%
84-90 Машини, устаткування та транспорт	20897776	11828816	-9068960	-43%
Інші товари	1463886	744511	-719 375	-49%
Всього	67792684	43801851	- 23990833	-35%

Продукція хімічної промисловості, каучук зазнала зменшення на 35%, втративши 4667 млн. дол. США, що зробило загальний імпорт цих товарів 8573 млн. дол. США. Спад у цій категорії може бути спричинений зміною у виробничих потужностях або переорієнтацією на альтернативні джерела сировини.

Продовольчі товари також показали зниження на 31%, що в абсолютних числах склало зниження на 2311 млн. дол. США до загальної вартості в 5255 млн. дол. США. Це може бути пов'язано з покращенням внутрішнього аграрного сектору або змінами в споживчих уподобаннях.

Ці зміни свідчать про складні виклики, з якими зіткнулася українська економіка, і про необхідність адаптації до нових умов міжнародної торгівлі та внутрішніх економічних реалій.

2.3 Особливості митного оформлення в умовах воєнного стану

9 березня 2022 року Кабінет Міністрів України ухвалив постанову, що стосується митного оформлення деяких товарів, які ввозяться на митну територію України під час воєнного стану. Ця постанова передбачає нові можливості для українських компаній щодо оптимізації процесу декларування товарів, адаптованих до умов воєнного стану, без порушення діяльності митних, податкових і банківських установ.

Одним із зазначених варіантів є можливість проведення митного оформлення безпосередньо на кордоні або в будь-якому митному органі за загальною процедурою. Також декларанти мають можливість скористатися спрощеним варіантом митного оформлення, який дозволяє виконати процедури без доставки товарів до термінального комплексу митниці. Це може бути зокрема корисним для компаній, які потребують швидкої обробки своїх вантажів у надзвичайних умовах.

Додатково, митні органи отримали можливість надавати відстрочку сплати митних платежів за спрощеною процедурою на основі попередньої митної декларації. Це стосується товарів першої необхідності, важливих для держави, перелік яких визначено урядом.

Також у постанові йдеться про зобов'язання Державної митної служби України невідкладно доопрацювати свої програмні комплекси, включаючи автоматизовану систему управління ризиками, для забезпечення можливості

випуску товарів у спрощеному режимі. Це дозволить забезпечити більш ефективне митне оформлення, адаптоване до поточних потреб країни в умовах війни.

З 1 грудня 2023 року в Україні вступають в силу нові правила пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану, які зокрема змінюють процедуру ввезення гуманітарних вантажів. Відповідно до цих змін, декларування гуманітарної допомоги дозволяється протягом 30 календарних днів з моменту створення декларації, що спрощує процес ввезення необхідних товарів.

Керівникам митниць надано доручення забезпечити, щоб на пунктах пропуску завжди була наявна достатня кількість примірників декларацій для товарів, які ввозяться як гуманітарна допомога. Ці декларації повинні відповідати формі, затвердженій в Постанові № 953.

Крім того, пропуск та митне оформлення транспортних засобів, які ввозяться як частина гуманітарної допомоги для осіб, визначених Законом України “Про гуманітарну допомогу”, тепер може здійснюватися без необхідності письмового підтвердження від цих осіб.

Цільове використання цих транспортних засобів має бути підтверджено звітом про наявність та розподіл гуманітарної допомоги, поданим відповідно до встановленого порядку.

Для сприяння митним органам у їхній роботі Міністерство соціальної політики України розробило Методичні рекомендації щодо організації ввезення транспортних засобів, товарів військового призначення та подвійного використання в умовах воєнного стану. Ці рекомендації мають допомогти в оптимізації процесів, пов'язаних із забезпеченням країни в умовах війни.

Як видно з табл. 2.5, обсяги митного оформлення у 2023 р. залишились практично на рівні 2022 р.

Динаміку оформлення митних декларацій у 2022-2023 р.р. наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 - Динаміка оформлення митних декларацій у 2022-2023 р.р.
[18]

Показник	Одиниця виміру	2022 рік	2023 рік	2023/2022, %
Оформлено митних декларацій (за формою ЄАД):	тис. шт.	3 532,8	3 518,7	99,60
на ввезення (надходження)	тис. шт.	2 501,3	2 541,0	101,59
на вивезення (пересилання)	тис. шт.	929,8	950,3	102,20
на внутрішній транзит (каботаж)	тис. шт.	22,5	12,8	56,89
на прохідний транзит*	тис. шт.	58,6	11,1	18,94
Оформлено інших митних документів:	тис. шт.	556,3	485,1	87,20
уніфікованих митних квитанцій МД-1	тис. шт.	253,1	212,6	84,00
оглядових розписів М 15	тис. шт.	229,5	176,0	76,69
митних декларацій М-16	тис. шт.	73,7	96,5	130,94
Кількість осіб-резидентів, які перебувають на централізованому обліку:	тис. осіб	180,7	196,3	108,63
взятих на облік з початку року	тис. осіб	19,5	15,6	80,00

* включаючи електронні документи контролю доставки на основі накладних

ЦІМ/УМВС [CIM/SMGS] та книжок МДП [Carnet TIR]

Розглянемо стан зовнішньої торгівлі товарами у 2022-2023 р.р. (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 - Стан зовнішньої торгівлі товарами, млн. дол. США [18]

Показник	2022	2023	Темп росту, %
Товарообіг	103669	99420	95,90
ЄС	55252	55835	101,06
Експорт	44160	35970	81,45
ЄС	27909	23243	83,28
Імпорт	59509	63450	106,62
ЄС	27344	32592	119,19
Сальдо	-15350	-27479	179,02
ЄС	555	-9349	-1684,50

Як видно з табл. 2.6, зовнішньоторгівельний обіг у 2023 р. зменшився на 4,1% в порівнянні з 2022 р. при його збільшенні на 1,06% з країнами ЄС.

Експорт зменшився на 18,55%, а імпорт збільшився на 6,62 %, в тому числі з країн ЄС на 19,19%. В результаті від'ємне сальдо торгового балансу збільшилося на 79,02% до 27,5 млрд. дол. США.

Розглянемо динаміку імпорту за групами товарів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 - Стан імпорту товарів за групами, млн. дол. США [27]

Група товарів	2022	2023	Темп росту, %
Всього	59509	63450	106,62
Продовольчі товари та с/г продукція	6956	6950	99,91
Мінеральні продукти	313	270	86,26
Паливно-енергетичні товари	17063	10338	60,59
Продукти хімічної промисловості, каучук	9558	11039	115,49
Шкірсировина, хутро та вироби з нього	241	258	107,05
Деревина та целюлозно-паперові вироби	958	1013	105,74
Текстиль, текстильні вироби, бавовна	3058	2881	94,21
Вироби з каміння, скла, кераміка	659	689	104,55
Метали та вироби з них	2594	2356	90,82
Машини, устаткування та транспорт	15978	19816	124,02
Інші товари	3135	6841	218,21

Як видно з табл. 2.6, найбільші обсяги імпорту відбувались за групами паливно-енергетичні товари (зменшення у 2023 р. на 39,41% в порівнянні з рівнем 2022 р.) та машини, устаткування і транспорт (збільшення на 24,02%).

Упродовж 2023 року територіальними органами Держмитслужби прийнято

93 рішення про відмову у митному оформленні, випуску чи пропуску через митний кордон України товарів, транспортних засобів комерційного призначення, у зв'язку із застосуванням до юридичних та фізичних осіб санкцій, що на 73% більше ніж у 2022 році (25 рішень).

Відповідно до Закону України від 30 серпня 2022 року № 2555-IX «Про приєднання України до Конвенції про процедуру спільного транзиту» з 1

жовтня 2022 року Україна приєдналася до Конвенції про процедуру спільного транзиту (далі – Конвенція) та розпочала міжнародне застосування електронної транзитної системи NCTS

Так, за рік було здійснено 42 565 операцій під процедурою спільного транзиту. В 33 642 випадках Україна виступала митницею відправлення, а в 8 923 випадках транзитне переміщення завершувалось в Україні. При цьому кількість транзитних операцій збільшувалась щомісяця. Як наслідок, у IV кварталі 2023 року було здійснено 18 132 операції під процедурою спільного транзиту, що становить 42,6 % від кількості таких операцій за рік. Слід також зауважити, що з серпня 2023 року почалось використання електронної транзитної системи при національному транзиті товарів відповідно до норм Закону України від 13 липня 2023 р. № 3229-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо використання митних декларацій та електронної транзитної системи, передбачених Конвенцією про процедуру спільного транзиту, для здійснення транзиту на умовах цього Кодексу» [18]. Надана цим Законом можливість здійснення транзиту на умовах Митного кодексу України з використанням електронної транзитної системи NCTS набуває все більшої популярності у підприємств-імпортерів.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МИТНОГО ОФОРМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

3.1. Формування стратегічних ініціатив щодо розвитку митного оформлення

Приєднання України до Кіотської конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур ставить перед країною важливе завдання адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів. Основна мета Кіотської конвенції — спростити та уніфікувати митні процедури, що сприяє зростанню міжнародної торгівлі і зменшенню адміністративних бар'єрів.

Україна, приєднуючись до конвенції, взяла на себе зобов'язання реалізувати її стандарти протягом трьох років. Це включає внесення змін до існуючої нормативно-правової бази з метою її відповідності до принципів оперативності та ефективності, які є основою конвенції. Ці зміни повинні виключати бюрократичні затримки і забезпечити швидке митне оформлення.

Однак, як зазначає С. І. Денисенко [13, с. 640], не всі країни здатні задовольнити вимоги конвенції через обмеження у технічному, правовому та матеріальному забезпеченні. Це може пояснювати той факт, що з 174 країн-учасниць Всесвітньої митної організації, лише 67 держав ратифікували Кіотську конвенцію. Завдання для України полягає у забезпеченні необхідних умов для впровадження і дотримання міжнародних стандартів, що потребує значних ресурсів та реформ.

Зараз, коли Україна активно інтегрується в світове співтовариство та намагається відповідати міжнародним стандартам, це стає важливою частиною її економічного і політичного розвитку, що вимагає координації між різними рівнями влади та громадськістю [14, с. 116].

Після підписання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом (ЄС), Україна зобов'язалася впровадити у своє законодавство положення, викладені в розділах IV та V цієї Угоди, які включають зміни щодо технічних бар'єрів у торгівлі та митних процедур. Проте, затримка у внесенні відповідних законодавчих змін призвела до збільшення витрат для вітчизняних імпортерів та експортерів, особливо у сфері морських перевезень. Наразі капітани суден, що заходять у акваторію морських портів України, зобов'язані подати 23 копії різних документів, що спричиняє затримки у процесах оформлення.

В умовах цих викликів необхідним стає впровадження стратегії, яка включає наступні кроки:

1. Поглиблення нормотворчої та аналітичної діяльності в сфері внутрішнього водного транспорту.
2. Відновлення діяльності центрального органу виконавчої влади, якому буде доручено організацію виконання міжнародних стандартів та імплементації директив ЄС.
3. Ревізія існуючих та розроблення нових законодавчих актів, що регулюють водний транспорт і мореплавство.
4. Підвищення кваліфікації персоналу, зокрема через навчання у навчальних закладах ЄС.
5. Залучення технічної допомоги від ЄС, яка включає фінансову підтримку та консультації.
6. Адаптація українських регламентів та директив до стандартів ЄС.

Міністерство інфраструктури має відігравати ключову роль у моніторингу реалізації цієї стратегії та вносити пропозиції до уряду щодо необхідних змін у план дій, а також забезпечувати обмін інформацією з ЄС [7, с. 86].

Запровадження в Україні міжнародних стандартів у митному оформленні та контролі якості для вантажів, що обробляються в морських портах, має на меті значно спростити процедуру подання документів. Згідно

з новими правилами, кількість документів, які має надати капітан судна під час заходу в порт, зменшиться з 23 до 4.

Ці документи включають класифікаційне свідоцтво, свідоцтво про реєстрацію, міжнародне обмірне свідоцтво та міжнародне свідоцтво про вантажну марку.

Ініціатива була розроблена співробітникам Державного підприємства «Херсонський морський торговий порт» та Херсонським національним технічним університетом і передбачає внесення змін до чинного Порядку оформлення суден, затвердженого Міністерством інфраструктури 27.06.2013 року за наказом № 430. Ці зміни також включатимуть адаптацію до директив ЄС № 2010/65/ЄС від 20.10.2010 р. і № 2002/59/ЄС від 27.06.2002 р., що стосуються процедур надання інформації про судна, які прибувають або відходять з портів держав-членів ЄС [9, с. 208]. Ці заходи мають на меті спростити митне оформлення, зменшити час на обробку документації та зробити процес більш ефективним.

Щоб підвищити конкурентоспроможність морських портів України, важливо впровадити ряд змін, що включають відміну деяких контрольних процедур і спрощення інших. Зокрема, рекомендується відмінити комісійний контроль на борту суден, усунути процедури хімічного контролю ізольованого баласту, скасувати фінансові гарантії доставки вантажів для внутрішніх водних перевезень і спростити процедуру оформлення яхт. Також слід відмінити контрольні заходи при переході між портами України.

Додаткові пропозиції з метою збільшення привабливості портів включають мінімізацію контрольних процедур, введення електронного документообігу, забезпечення можливості оформлення контейнерів до їх завантаження на автомобільний або залізничний транспорт, а також автоматизацію радіологічного контролю і відміну екологічних декларацій. Процедури зберігання та дослідження зерна також потребують удосконалення [15].

Ці зміни мають на меті зробити морські порти України більш ефективними і зменшити адміністративне навантаження на користувачів портових послуг.

Оновлення підходу до митного оформлення та контролю якості в морських портах України приводить до значного зниження кількості необхідних контрольних процедур. Раніше задіяно було мінімум п'ять контролюючих органів, тепер же вся необхідна документація підготовляється судновим агентом ще до прибуття судна до порту, що дозволяє економити час і ресурси всіх учасників процедури. Окрім того, потреба в контролі суден тепер обмежується лише портами відбуття та прибуття. Однією з ключових переваг оновлення є суттєве зменшення обсягу документації, необхідної при вході в порт, завдяки

впровадженню директив ЄС № 2010/65/ЄС від 20.10.2010 та № 2002/59/ЄС від 27.06.2002, які регулюють надання інформації про судна, що перетинають порти ЄС. Ці зміни передбачають суттєве скорочення контрольних процедур, що сприятиме збільшенню пропускної спроможності портів на 15% та зменшенню часу простою суден, що раніше тягнуло за собою витрати для вантажовласників.

Важливо відзначити, що архітектура нормативного регулювання митного оформлення є складною та диференційованою, з великою кількістю бланкетних та відсильних норм. Наявність приписів у Митному кодексі України, зокрема у главі, що стосується митного оформлення, не завжди означає їх пряме застосування до митних операцій [14, с. 119].

В контексті частини шостої статті 255 Митного кодексу України (МКУ), правова норма, що стосується митного оформлення товарів та транспортних засобів при виявленні порушень митних правил, може бути розглянута як відсильна норма, регулююча правовий інститут митного контролю [24]. Це підкреслює, що окремі процедури митного оформлення законодавець розмістив у різних розділах Митного кодексу, що ускладнює правове регулювання.

Тому необхідність удосконалення правового механізму митного оформлення полягає у створенні чіткої та логічно зрозумілої системи правових норм та приписів. Такий підхід допоможе забезпечити ефективний регулятивний рівень основного кодифікованого акту в області митної справи.

Окремо варто відмітити, що в митному законодавстві наразі відсутній чітко визначений юридичний статус митного експедитора, що спричиняє низку проблем у процесі митного оформлення. Враховуючи це, доцільно внести законодавчі зміни, які б закріпили правовий статус митного експедитора, аналогічно до вже існуючого інституту митного перевізника, з подальшим включенням відповідних норм до розділу XV Митного кодексу України.

У ситуаціях воєнного стану, швидкість і ефективність митного оформлення набувають критичного значення, особливо коли йдеться про швидке забезпечення необхідними товарами, такими як медичні засоби, продовольство, а також обладнання для відновлення інфраструктури та засобів оборони. В умовах

воєнного стану, Державна митна служба України стикається з необхідністю адаптації своїх процесів для задоволення змінених потреб.

Один з основних напрямків адаптації в цей період — це доопрацювання та оптимізація програмних комплексів, які використовуються для митного оформлення. Особлива увага приділяється автоматизованій системі управління ризиками. Ця система важлива для:

Ідентифікації та оцінки потенційних ризиків — система повинна ефективно виявляти можливі загрози або проблеми з вантажами, що перетинають кордон.

Прискорення процесу митного оформлення — застосування удосконаленої системи управління ризиками дозволить знизити час, необхідний для перевірки і випуску вантажів, особливо тих, що не викликають підозр і є критично важливими для держави.

Забезпечення прозорості та контролю — важливо, щоб система була налаштована таким чином, щоб максимально забезпечувати відкритість і можливість слідкування за процесом оформлення вантажів.

Доопрацювання системи має також забезпечити впровадження спрощених процедур для певних категорій товарів. Це означає:

Спрощення документообігу — зменшення кількості документів, необхідних для оформлення товарів, що може включати зменшення вимог до сертифікації або інших видів перевірок.

Впровадження пріоритетних коридорів — для критично важливих вантажів можуть бути створені спеціальні швидкісні митні коридори, які забезпечать максимально швидке митне оформлення.

Використання автоматизованих рішень — застосування технологій для автоматизації процесу митного оформлення, зокрема, використання електронних систем для подання і обробки митних декларацій та інших супровідних документів.

Оптимізація і доопрацювання системи митного оформлення в умовах воєнного стану є ключовим елементом для забезпечення безперебійного постачання необхідних товарів та засобів, що є важливим не тільки для підтримання стабільності в країні, але й для забезпечення її обороноздатності.

3.2. Модернізація митного оформлення як інструменту регулювання зовнішньоекономічних відносин на основі концепції електронної митниці

В сучасних умовах, які характеризуються розвитком торгових відносин між країнами світу, система митного контролю повинна бути ефективною, дієвою, здатною оперативно реагувати на небезпечні ситуації та одночасно спрощувати митне оформлення для учасників зовнішньоекономічної діяльності.

У відповідь на сучасні виклики в сфері міжнародної торгівлі, митні адміністрації країн ЄС формують та реалізують відповідну політику в цій сфері, спрямовуючи зусилля на боротьбу з шахрайством, тероризмом і організованою злочинністю; сприяючи веденню справедливої і відкритої торгівлі, безпечності ланцюга поставок.

З цією метою митні адміністрації діють на основі комплексного підходу, концентруючи зусилля за такими напрямками: захист фінансових інтересів ЄС і держав-членів; захист ЄС від недобросовісної і незаконної торгівлі та надання підтримки законній господарській діяльності; забезпечення охорони та безпеки ЄС і його населення, захист навколишнього середовища у співпраці з іншими органами влади; підтримка доцільного балансу між митним контролем та сприянням законній торгівлі [9, с. 98].

Слід вказати, що робота митних органів, в тому числі і організація митного контролю, в країнах ЄС здійснюється на стратегічних засадах, тобто у відповідності до сформованих стратегій розвитку митної сфери. Відповідними документами визначено основні стратегічні цілі, задачі державної митниці, шляхи забезпечення оптимальної реалізації митних процедур, посилення боротьби із незаконною міжнародною торгівлею, контрабандою, загрозами національній і міжнародній безпеці. При цьому митні органи активно співпрацюють з іншими органами влади.

Заслуговує на особливу увагу курс на спрощення митних процедур стосовно міжнародних вантажів, що реалізується на основі принципу вибірконості при здійсненні митного контролю, який має «демократичне та альтернативне підґрунтя» і цілком відповідає основним положеннями Кіотської конвенції [12], яка виступає орієнтиром для побудови ефективної системи митного регулювання.

На практиці це знаходить прояв у відсутності перевірки товарів у повному обсязі та виборі форми митного контролю на підставі результатів автоматизованої системи аналізу та управління ризиками (через перегляд електронної копії митної декларації) [5].

Аналіз досвіду європейських країн в сфері організації митного контролю дозволив відзначити високий рівень цифровізації процесів. Використання інформаційних систем, функціонально сумісних з аналогами в інших країнах, значно спростило ряд митних процедур, забезпечило їх доступність, безпечність та контрольованість.

У рамках щорічного аналізу, проведеного громадською організацією «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» в межах проекту «За чесну та прозору митницю», опубліковані результати п'ятої хвилі опитування виявили ключові проблеми, з якими стикаються українські експортери та імпортери.

Рисунок 3.1 - Результати опитування «Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу», % позитивних тверджень опитаних [32]

Зокрема, в аналітичному звіті «Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу» вказується, що 33,3% респондентів вважають недостатньо якісним митне законодавство, 20,3% зазначають про низький рівень прозорості та відкритості роботи митних органів, а 20,2% говорять про корумпованість та прояви хабарництва серед працівників митних органів (рис. 3.1).

Також згадується про часті зміни організаційної структури управління митних органів, що становить проблему для 18,8% опитаних, і обтяжливу фінансову функцію митних органів, що вказано 9,2% респондентів [39, с. 98].

При детальнішому розгляді проблематики, що стосується діяльності митних установ, особливо у контексті митного оформлення товарів для експорту, можна виділити кілька основних бар'єрів, які ускладнюють процес для бізнесу. До них належать:

Відсутність спрощених процедур для визначення походження товарів, про що повідомило 20,4 % вітчизняних експортерів, які взяли участь у опитуванні;

Тривале очікування завершення митного оформлення для експортних операцій, зафіксоване 20,4% респондентів;

Висока бюрократизація у роботі митних служб, на що вказали 16,3 % опитаних експортерів;

Проблема корупції в митних органах, про яку зазначили 16,3 % респондентів.

Ці фактори створюють значні перешкоди для ефективної та швидкої експортної діяльності, вимагаючи уваги та вирішення на рівні державної політики.

Додаткові чинники, які ускладнюють експортну діяльність та митне оформлення товарів, включають:

Низький рівень якості логістичної інфраструктури, що становить перешкоду для 14,3% експортерів, які брали участь у опитуванні;

Потреба в зборі великої кількості дозвільної документації для митного оформлення, що вказали 14,3% респондентів;

Вибіркове ставлення фахівців митних органів при рішеннях про митне оформлення, яке впливає на 14,3% опитаних експортерів;

Проблема неповернення ПДВ та інших переплачених податків і зборів, про яку згадали 14,3% та 2,0% експортерів відповідно;

Високе податкове навантаження - 12,2% респондентів;

Труднощі у дотриманні стандартів технічного, санітарного та фітосанітарного регулювання, вказані 2,0% експортерами.

Вищезазначене підкреслює складність митного оформлення та необхідність реформ у цій сфері для поліпшення умов ведення експортної діяльності [29].

За результатами опитування серед вітчизняних імпортерів визначено низку ключових проблем, які впливають на процес митного оформлення при імпорті товарів. Основні з них включають:

Непрозорість в процесі встановлення митної вартості імпортованих товарів, що стало важливим питанням для 38,7% респондентів;

Складність та незрозумілість положень українського митного і податкового законодавства, зазначене 32,4% опитаних імпортерів;

Високі рівні митних платежів, включаючи імпортне мито, акцизний податок та ПДВ, які впливають на 27,5% імпортерів;

Надто тривале митне оформлення товарів, що негативно оцінили 19,7% опитаних учасників ринку;

Низький рівень прозорості в реалізації митних процедур при імпорті, про що повідомили 17,6% респондентів;

Високий рівень бюрократії в діяльності митних органів, що становить проблему для 14,8% імпортерів.

Ці питання підкреслюють потребу в оптимізації митних процесів та поліпшенні законодавчої бази для підтримки ефективності імпортних операцій.

Інші значні проблеми, виявлені у процесі митного оформлення імпортованих товарів за даними опитування, включають:

Затягування митного оформлення імпорту з боку працівників митних органів, про що свідчать 13,4% позитивних відгуків від опитаних імпортерів;

Низька якість логістичної інфраструктури, що було відзначено 11,3% респондентами;

Проблеми корупції серед митних службовців, з якими зіткнулися 9,9% імпортерів;

Недостатній захист прав інтелектуальної власності, що становить занепокоєння для 4,2% респондентів;

Вибіркове ставлення митних службовців при прийнятті рішень щодо митного оформлення, що негативно вплинуло на 1,4% опитаних імпортерів;

Труднощі у дотриманні вимог технічного, санітарного, та фітосанітарного регулювання, про що зазначили також 1,4% респондентів.

Ці проблеми підкреслюють необхідність глибоких реформ у митних процедурах та поліпшенні регуляторного середовища для забезпечення більш ефективного і прозорого митного оформлення.

Виходячи з даних міжнародного рейтингу Doing Business за 2020 рік, Україна стикається з рядом серйозних викликів у митній сфері, які потребують негайного вирішення. Основні проблеми включають:

Продовженість митних процедур: Час, необхідний для проходження прикордонного та митного контролю в Україні, суттєво перевищує середні показники європейських та центральноазійських країн, а також країн ОЕСР. Українським підприємствам необхідно 32 години для виконання цих процедур, у порівнянні з 20,5 годинами у Європі та Центральній Азії та всього 8,5 годинами у країнах ОЕСР.

Високі затрати часу на документацію: Ще однією значною проблемою є час, який українські компанії витрачають на підготовку, отримання та представлення імпоротної документації. Україні потрібно 48 годин, тоді як в Європі та Центральній Азії цей показник становить 23,4 години, а в державах ОЕСР — лише 3,4 години.

Це підкреслює не тільки значні недоліки в митному регулюванні та інфраструктурі, але й вимагають від українського уряду розглянути можливість реформування митниці для зниження часових та адміністративних витрат, забезпечення більш ефективного і швидкого руху товарів через кордон, що, в свою чергу, покращить інвестиційний клімат і підвищить конкурентоспроможність країни на міжнародному рівні.

Фінансові та часові витрати, пов'язані з документальним забезпеченням імпорتنих та експортних операцій в Україні, суттєво перевищують відповідні показники у багатьох інших країнах. Це створює додаткові перешкоди для ведення зовнішньоекономічної діяльності та негативно впливає на загальну конкурентоспроможність країни:

Імпортні операції:

Витрати часу. В Україні підготовка, отримання та представлення імпоротної документації займає близько 48 годин, порівняно з 23,4 годинами у Європі та Центральній Азії та 3,4 годинами у державах ОЕСР.

Фінансові витрати. Середні витрати в Україні становлять 162 долари США, що майже вдвічі більше, ніж у європейських та центральноазійських країнах (85,9 доларів США) та майже в сім разів вище, ніж у країнах ОЕСР (23,5 доларів США).

Експортні операції:

Витрати часу. На підготовку експортних документів в Україні витрачається 66 годин, що в 2,5 рази більше, ніж у Європі та Центральній Азії (25,1 година) та в 28,5 разів більше, ніж у країнах ОЕСР.

Фінансові витрати. Вартість документального забезпечення експорту в Україні становить 192 долари США, що значно вище, ніж у європейських та центральноазійських державах (87,6 долари США) та майже в шість разів більше, ніж у країнах ОЕСР (33,4 долари США).

Дані свідчать про необхідність реформ у митній сфері та поліпшенні процедур обробки документації, щоб зменшити як час, так і витрати, пов'язані з митним оформленням. Зменшення цих бар'єрів може значно підвищити привабливість України як торговельного партнера на міжнародному рівні та сприяти розвитку національної економіки [31].

Зазначена ситуація в митній сфері України вимагає невідкладних реформ, які допоможуть усунути існуючі бар'єри у митному оформленні, відновити впевненість міжнародної торговельної спільноти та активізувати

зовнішньоекономічну діяльність. Це має важливе значення не тільки для виконання Україною міжнародних зобов'язань, але й для загального розвитку країни. Вирішення цих питань має бути пріоритетом у контексті наступних напрямів:

Поліпшення митної інфраструктури та процедур: включає зменшення часу на митне оформлення та вартості збору необхідних документів, що сприятиме збільшенню прозорості та ефективності митних операцій.

Підвищення рівня відповідності міжнародним стандартам: забезпечення відповідності митного законодавства міжнародним нормам та стандартам, включаючи ті, що встановлені Європейським Союзом та ОЕСР.

Розвиток електронних митних систем: інтеграція сучасних ІТ-технологій для спрощення процедур, зниження людського фактору, а також боротьба з корупцією.

Зміцнення правових та регуляторних механізмів: забезпечення чіткості та стабільності митного законодавства, що у свою чергу підвищить прозорість та знизить можливості для корупційних дій.

Підтримка і стимулювання міжнародної торгівлі: розробка політик, які будуть спрямовані на підтримку експортерів і імпортерів, зокрема через зниження податкових ставок і мит, що може допомогти зменшити вартість зовнішньоекономічних операцій.

Усунення цих бар'єрів і впровадження згаданих вище реформ є ключовим для забезпечення сталого розвитку України, зміцнення її міжнародних позицій та активізації економічного прогресу.

З метою удосконалення митного оформлення є доцільним: Введення передбачуваного подання митної декларації.

Ця ініціатива дозволить декларантам подавати документи заздалегідь до фактичного пред'явлення товарів на митницю. Такий підхід може значно прискорити митне оформлення, оскільки митниця зможе проводити попередній аналіз декларацій та інших документів, що мінімізує затримки після фактичного прибуття товарів.

Проте, важливо передбачити механізми контролю за такими деклараціями, зокрема, що вони вважатимуться недійсними, якщо товар не подано протягом 30 днів. Це забезпечить порядок і дисципліну серед учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Можливість внесення змін до митної декларації в автоматизованому режимі.

Дозволення декларантам робити корективи в митній декларації після її прийняття митницею може збільшити гнучкість і ефективність процесу митного оформлення. Це допоможе у випадках, коли необхідно виправити помилки чи змінити відомості, що не стосуються товарів, зазначених уперше.

Проте, заборона на внесення змін після початку митного огляду або коли митні органи виявили недостовірність інформації є критичною для запобігання зловживань та забезпечення правильності митного контролю.

Такі заходи можуть значно покращити роботу митних органів, зменшуючи адміністративні затримки та витрати для бізнесу. Також, ці кроки відповідають міжнародним стандартам щодо спрощення та цифровізації митних процедур, що може допомогти Україні зміцнити свої позиції на міжнародній арені та виконати зобов'язання перед Європейським Союзом.

Виокремлюється критична необхідність узгодження митного законодавства, а саме між Постановою Кабінету Міністрів України та Митним кодексом України. Це необхідно для забезпечення послідовності та прозорості у процедурі внесення змін до митної декларації після її оформлення. Розглянемо основні аспекти, які потребують уваги:

Визначення умов внесення змін: необхідно чітко встановити, за яких обставин можливе внесення змін до митної декларації. Постанова КМУ дозволяє це робити за письмовим зверненням декларанта, якщо зміни не вимагають перерахунку митних платежів, тоді як Митний кодекс дозволяє внесення змін за згодою митного органу і навіть можливість відкликання декларації.

Узгодження процедур внесення змін: потрібно гармонізувати процедури між двома документами, щоб уникнути правової невизначеності та забезпечити єдиний підхід. Наприклад, у Митному кодексі вказано, що зміни допускаються протягом трьох років з дня завершення митного оформлення, що надає більше часу для корекцій

Процедурні механізми коригувань: важливо, щоб обидва документи включали однакові вимоги до процесуальних кроків, які необхідні для здійснення виправлень чи коригувань. Це забезпечить, що усі зацікавлені сторони чітко розуміють, як слід діяти у разі помилок чи потреби у змінах.

Прозорість і відповідальність: встановлення чітких правил дозволить забезпечити більшу прозорість в митних процедурах та зміцнити відповідальність учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Узгодження цих документів не лише сприятиме зменшенню адміністративних труднощів для декларантів, але й підвищить ефективність митної системи України загалом. Це створить більш дружні умови для здійснення міжнародної торгівлі та допоможе у досягненні більшої інтеграції України в світову економіку.

ВИСНОВКИ

Митне оформлення в Україні включає виконання ряду процедур, які необхідні для визначення митного статусу товарів. Цей процес здійснюють митні органи за участі різних суб'єктів, таких як перевізники, декларанти та митні брокери. Кожен товар або транспортний засіб комерційного призначення, що переміщується через митний кордон, підлягає митному оформленню відповідно до законодавства. Митне оформлення також здійснюється для товарів, що перевозяться у транзитному режимі через Україну, причому це відбувається у митному органі, де починається транзитне переміщення.

Законодавство вимагає, щоб митне оформлення здійснювалося швидко, зокрема, процедура не має перевищувати чотири робочих години від моменту пред'явлення всіх необхідних документів до митного органу. Це включає подання митної декларації або іншого документу, який виконує її функції.

Щодо підготовки до митного оформлення, компанії мають забезпечити наявність всіх відповідних документів та інформації. Процес зазвичай розпочинається з реєстрації компанії в якості учасника зовнішньоекономічної діяльності, що включає збір та подання інформаційного пакету документів. Подальші кроки включають взаємодію з митними органами для належного декларування та митного оформлення товарів.

Важливо розуміти, що митне декларування є ключовим елементом у системі митного оформлення, яке вимагає від учасників процесу високого рівня організації та відповідальності для забезпечення безперешкодного пересування товарів через митний кордон.

Процес митного оформлення в Україні є доволі складним та багаторівневим, що вимагає від учасників торгівлі великої кількості документації та різноманітних митних декларацій відповідно до умов постачання і статусу декларанта.

Процес розпочинається з подання попередньої митної декларації, яка служить для інформування митних органів про намір ввезення чи вивезення товарів. Залежно від вимог ситуації, подальше подання може бути загальною митною декларацією, яка містить всю необхідну інформацію про товари та супроводжується відповідними документами, що підтверджують зазначені в декларації відомості. Альтернативно, можуть використовуватися спеціальні види декларацій, такі як періодична, тимчасова чи спрощена, кожна з яких вимагає додаткових документів і має свої специфічні умови для подання.

Останнім кроком є митний контроль, після якого, у разі відповідності всіх наданих документів і декларацій вимогам, митні органи видають дозвіл на переміщення товарів всередині України або за її межі.

Згадана вами потреба в оптимізації видів декларацій може значно сприяти спрощенню цього процесу. Впровадження більш уніфікованих форм декларацій, які б могли бути застосовані в широкому діапазоні умов без потреби подання багатьох спеціалізованих форм, могло б зменшити адміністративне навантаження на декларантів і пришвидшити процеси митного контролю. Такі зміни вимагають ретельного планування та координації з усіма зацікавленими сторонами, включаючи державні органи, бізнес-спільноту та міжнародні торговельні партнери, для забезпечення їх ефективності та відповідності міжнародним стандартам.

У 2019 р. кількість декларацій митної вартості збільшилась на 11,53%, у 2020 р. кількість декларацій митної вартості зменшилась на 2,08% у порівнянні з 2019 р. (з 4559,4 до 4464,6), у 2021 р. кількість декларацій митної вартості зросла на 15,56% в порівнянні з 2020 р. (з 4464,6 до 5159,3 тис.шт). У 2019 р. частка електронних митних декларацій склала 96,27% від загальної кількості. У 2020 р. 96,63% декларацій було надано на електронному носії. У 2021 р. відсоток декларацій на електронному носії збільшився до 97,03%. У 2022 р. кількість декларацій митної вартості зменшилась на 31,5% в порівнянні з 2021 р. (з 5159,3 до 3534,3 тис.шт). У 2022 р. відсоток декларацій на електронному носії збільшився до 99,06%. В умовах війни з Росією такі показники свідчать про вміння держави та бізнесу

працювати навіть у надскладних умовах для зовнішньоекономічної діяльності.

В останні роки відбулось різке скорочення переміщення товарів через морські пункти пропуску, яке протягом 2019-2021 р.р. збільшилось на 29%, а у 2022 р. зменшилось майже у 3 рази і залишилось у 2023 р. на тому ж рівні. В той же час переміщення товарів та транспортних засобів з боку кордону з ЄС у 2022 р. збільшилось на 39,3% в порівнянні з рівнем 2021 р. та збільшилось на 8,24% у 2023 р. Через припинення економічних відносин з країною-агресором відповідно зменшився потік товарів та транспортних засобів через кордони з СНД,

Обсяги митного оформлення визначаються та визначають ефективність зовнішньоекономічної діяльності держави. Через експортну орієнтацію української економіки основні митні платежі визначаються обсягами і структурою імпорту, від яких залежать напрямку. Найбільший обсяг оподаткованого імпорту в останні роки припадає на 2021 р. У 2020 р. імпорт зменшився на 5141 млн.. дол. США (на 9,42%) в порівнянні з рівнем 2019 р. У 2021 р. імпорт збільшився на 18375 млн.. дол. США (на 37,18%) в порівнянні з рівнем 2020 р. У 2022 р. імпорт зменшився на 23991 млн.. дол. США (на 35,39%) в порівнянні з рівнем 2021 р.

Обсяги митного оформлення у 2023 р. залишились практично на рівні 2022 р. Зовнішньоторгівельний обіг у 2023 р. зменшився на 4,1% в порівнянні з 2022 р. при його збільшенні на 1,06% з країнами ЄС. Експорт зменшився на 18,55%, а імпорт збільшився на 6,62 %, в тому числі з країн ЄС на 19,19%. В результаті від'ємне сальдо торгового балансу збільшилося на 79,02% до 27,5 млрд. дол. США. Упродовж 2023 року територіальними органами Держмитслужби прийнято 93 рішення про відмову у митному оформленні, випуску чи пропуску через митний кордон України товарів, транспортних засобів комерційного призначення, у зв'язку із застосуванням до юридичних та фізичних осіб санкцій, що на 73% більше ніж у 2022 році (25 рішень).

Запровадження сучасних міжнародних правил митного оформлення і контролю якості вантажів у морських портах України має значний потенціал для оптимізації процесів. Зокрема, імплементація директив ЄС про надання відомостей про судна, що прибувають або відбувають з портів держав-членів, спрямована на спрощення та уніфікацію процедур. Ці зміни дозволять скоротити кількість документів, необхідних для митного оформлення, що автоматично зменшує час, необхідний для перевірок і збільшує пропускну спроможність портів.

Суттєве скорочення кількості контрольних процедур в українських портах дозволить підвищити ефективність роботи портів, знизити витрати на логістику та зробити українські порти більш конкурентоспроможними на міжнародному рівні. Такі зміни передбачають не лише підвищення оперативності митного оформлення, але й покращення прозорості та недискримінаційності процедур, що сприяє залученню нових інвестицій в портову інфраструктуру.

Зосередження на гармонізації митних процедур із європейськими стандартами також допомагає в досягненні європейської та євроатлантичної інтеграції. Це забезпечує високий рівень взаєморозуміння та співпраці між українськими та міжнародними митними службами, в тому числі через покращення процедур захисту прав інтелектуальної власності та сприяння у реалізації процедури спільного транзиту.

Для ефективної реалізації цих напрямків необхідно використовувати конкретні митні інструменти, які можуть оперативно вирішувати невідкладні проблеми в роботі митних органів. Це включає максимальну автоматизацію митних процедур, уніфікацію підходів до обчислення митної вартості товарів, зниження або розтермінування митних платежів, а також покращення системи управління митними ризикам

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення 03.02.2024 р.)
2. Бережнюк І.Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти. Дніпропетровськ: АМСУ, 2009. 543 с.
3. Берлач А.І., Лісогор Ю.Б. Правова природа та принципи митного оформлення в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №4. С. 789-792.
4. Білінець М.Ю. Митна безпека в системі економічної безпеки держави та її оцінка URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/896> (дата звернення 03.02.2024 р.)
5. Бороденко Т.М. Сучасний стан адміністрування митних платежів в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки*. 2024. № 24. С.84-90.
6. Бороденко Т.М. Європейський вектор в митному адмініструванні України. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки* 2023. № 24. С.132-139.
7. Бороденко Т.М. Митна безпека України та її забезпечення в сучасних умовах. *International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Volume II. Zenodo*. 2024. С. 72-100
8. Бороденко Т.М., Гапонюк М.А., Адміністрування митних платежів: аналіз сучасного стану та шляхи вирішення ключових викликів. *Ефективна економіка*. 2024. №2. URL:<https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.77> (дата звернення 03.02.2024 р.)
9. Бороденко Т.М., Левченко К.М. Митна політика України в умовах повномасштабної війни. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки*. 2023. № 27. С.97-102
10. Ганас Л.М., Дорош О.І., Муқан О.В., Ноджак Л.С., Трухан С.М. Особливості митного оформлення міжнародних вантажів в митному режимі «імпорт». *Економічне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2019. № 3. URL:

http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2019/47.pdf (дата звернення: 12.04.2024).

11. Гапонюк М.А., Бороденко Т.М. Трансформація митниці: фактори появи електронної митниці. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2023. № 26. С. 54-63
12. Денисенко С.І., Ільченко О.В. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур як основоположний документу сфері митної справи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 638-641
13. Денисенко С., Дудченко В. Митне законодавство Європейського Союзу у сфері спрощення митних процедур як базова правова модель для подальшої Євроінтеграції України. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 3(31). С. 175-182
14. Захожай К. В., Рудик Н. В., Сивульська Н. М. Митне регулювання в Україні у довоєнний та воєнний періоди. *Проблеми економіки*. 2024. №1. С.112-120
15. Калінський Є., Тіхосова, Г. Клєвцов К. Шляхи удосконалення порядку митного оформлення та контролю якості вантажів у морських портах України. *Товарознавчий вісник*. 2021. Вип. 1(14). С. 205-214.
16. Ковальов В.Г., Гармаш Є.В. Митні формальності, митні процедури. *Публічне управління та митне адміністрування*. 2020. № 4 (27). С. 129–133.
17. Колеснікова А. А. Теоретичні аспекти та особливості митного оформлення товарів при переміщенні через кордон України / А. А. Колеснікова, О. Ю. Речун // Креативний простір. - 2021. - № 6. - С. 81-84.
18. Кононенко Л.В., Назарова Г.Б., Шишкіна Т.М. Трансформування міжнародної торгівлі в умовах глобалізації і цифровізації економіки. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 5 (5). С. 110–121.
19. Корнійко Я.Р. Митне оформлення товару в режимі експорту: теоретичні аспекти. *Економічний вісник*. 2021. № 4. С. 79–88.

20. Котіна Г.М., Степура М.М., Швабій К.І., Богдан Т.П. Аналіз міжнародного досвіду стимулювання національної промисловості шляхом включення вимог про локалізацію до законодавства з питань державних закупівель URL: <https://www.growford.org.ua/research/vymogy-shhodo-lokalizatsiyi-v-publichnyh-zakupivlyah-yak-instrument-pidtrymky-natsionalnoyi-promyslovosti-mizhnarodnyj-dosvid-ta-propozytsiyi-dlya-ukrayiny/> (дата звернення: 12.04.2024).
21. Кузев І. О. Особливості митного оформлення митних процедур / І. О. Кузев, А. О. Уманська, А. О. Кострецов // Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки. - 2023. - Вип. 7(1). - С. 252-258.
22. Мельник О. Г., Адамів М. Є., Тодощук А. В. Реформування митної системи України в умовах європейської інтеграції: монографія. Львів: Міські інформаційні системи, 2018. 215 с
23. Митна енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / Редкол.: ... І.Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2013. 536 с.
24. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI II URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 16.03.2024).
25. Назарова Г. Б. Митне оформлення у системі митного контролю: сучасний стан та напрями удосконалення / Г. Б. Назарова, Л. В. Кононенко, М. В. Васильєв // Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка. - 2023. - Вип. 16. - С. 249-257
26. Несторишен І. В., Бережнюк І. Г., Брендак А. І. Система управління митними ризиками в контексті спрощення митних процедур. *Modern Economics*. 2020. № 22(2020). С. 59-63.
27. Офіційний сайт Державної Митної Служби URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення 03.02.2024 р.)
28. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua>. (дата звернення 17.03.2024).

- 29.Офіційний сайт Всесвітньої митної організації. URL: <https://www.wcoomd.org/>.(дата звернення 17.03.2024).
- 30.Постанова Кабінету Міністрів України «Питання, пов'язані із застосуванням митних декларацій» від 21 травня 2012 р. № 450 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/450-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.03.2024).
31. Русак Л.М. Практика митного регулювання в ЄС: навчальний посібник К., 2023. – 300 с.
- 32.Сучасні виклики забезпечення митної безпеки в Україні»: монографія / за ред. К 20 д.е.н., професора А.І. Крисоватого. – Тернопіль: Університетська думка, 2020. – 414 с.
- 33.Холоденко А. М. Оптимізація взаємодії митниці та декларантів з врахуванням тривалості митного оформлення / А. М. Холоденко, Н. Г. Шпак // Науковий погляд: економіка та управління. - 2023. - № 1. - С. 205-208.
- 34.Цаліна Д.С. Порядок митного оформлення товарів при їх переміщенні через митний кордон України. Автореф. дис. ... к.ю.н. /Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Х., 2009. 20 с.
35. Ченцов В.В. Митне право України: навчальний посібник Київ, За заг. ред. проф. В. В. Ченцова. Київ, 2007 р. 283 с.
- 36.Шевченко Л.В. Адміністративно-правова характеристика диджиталізації у сфері митної справи. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 318–323.
- 37.Шевчук О.М., Мілейко К.С. Електронне декларування товарів при переміщенні через митний кордон України: проблеми правореалізації. *Право і суспільство*. 2019. №3 частина 2. С. 117- 122
- 38.Шульга М. Г. Митний режим як форма реалізації митної політики / М. Г. Шульга // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право : зб. наук. пр. / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2012. – № 4 (11). – С. 204–216.

- 39.Юринець, О.В. Пріоритетні проблеми роботи митних органів України в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*, 2021. Вип. 3 (1). С.96-103.

ДОДАТКИ

Документи для митного оформлення

Додаток А

Додаток А.1

№ _____ від _____ 2021 р

Начальнику Київської митниці

(найменування митного органу)

ПІБ особи, вказаної в картці акредитації на митниці або у Витязі з реєстру осіб, що здійснюють операції з товарами _____

(ПІБ декларанта або уповноваженої ним особи)

Фактична адреса відправника

(місцезнаходження юридичної особи/

місце проживання фізичної особи - підприємця)

ЗАЯВА

Найменування юридичної особи, код за ЄДРПОУ

(відомості про декларанта: найменування юридичної особи, код за ЄДРПОУ) /

прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, реєстраційний номер облікової картки платника податків)

заявляє відомості про товари та іншу інформацію, необхідну для здійснення митних формальностей.

Номер транспортного документа _AWB_____ Рахунок _____ Номер проформи-інвойсу/дата _____ (номер, дата) Країна відправлення (призначення) _ Країна-призначення згідно проформи-інвойс _____

Відправник (одержувач) _____ Одержувач згідно проформи-інвойс _____

Кількість місць (заповнює співробітник DHL) _____
 (заповнює співробітник DHL) _____
 валюти) _____

Загальна вага (кілограмів) _____
 Загальна митна вартість _ (згідно проформи-інвойсу в іноземній валюті) _____

Митний режим __ Експорт __ Умови поставки _____ Характер угоди __ Вказати характер угоди відповідно до наказу МФУ № 313 від 22.07.2019 _____

Дозволи уповноважених органів _____
 (назва, номер, дата)

Номер товару	Найменування товару, його звичайний торговельний опис	Код товару згідно з УКТЗЕД	Вартість товару у валюті України або іноземній валюті
1	Опис товару українською мовою	10 цифр	згідно проформи-інвойс
2	Опис товару українською мовою	10 цифр	згідно проформи-інвойс
3	Опис товару українською мовою	10 цифр	згідно проформи-інвойс

Декларант або уповноважена ним особа

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Місце для відбитка
печатки
декларанта або
уповноваженої ним особи

(найменування посади посадової особи митного органу)

(підпис, дата)

(ініціали, прізвище)

Місце для відбитка
особистої
номерної печатки

Додаток А.2

ПРОФОРМА-ІНВОЙС/PROFORMA-INVOICE**ВІДПРАВНИК (SHIPPER)**

КомпаніяТОВ «Ілбуд».....
 Company name.....LLC «Ilbud».....
 Адреса... ..вул. Ніжинська, 5, офіс 46.....
 Address.....Nizhynska str.5, office 46.....
 Місто/Індекс City/Postal code ...Kyiv/10001
 Країна/CountryУкраїна.....
 Тел/Phone.....+380445555555.....
ОДЕРЖУВАЧ (CONSIGNEE)

Company name.....LLC «GDS»..... Contact nameLucy Melbourn..... Address61, Evagora Pallikaride str..... City/Postal code...Limassol/3012..... Country...Cyprus..... Phone...+1517782445659..... .			AWB..... К-сть місць/N of Pieces Вага/Total weight.....	
Повний опис товарів Full description of goods	Країна походження Country of origin	Кіл- сть Quantit y	Вартість за одиницю, валюта Unit value & Currency	Загальна вартість, валюта Total value & Currency
Компакт-диск з діловою документацією/Compact disk with business information	Україна/ Ukraine	2	1 USD	2 USD

Вартість для митного декларування /Value for customs purpose only..... 2
 USD.....

Мета відправлення ...Для внутрішнього використання в компанії

.....

... Reason for export.....For internal company

use.....

Я декларую, що в моєму відправленні немає заборонених до пересилання предметів та
 що інформація, надана вище, є правдивою.

Я попереджений, що в країні призначення вантаж підлягає митному оформленню і
 можливим оплатам митних платежів та податків з боку отримувача.

Я попереджений, що в разі відмови отримувача проводити митне оформлення, вантаж
 буде повернено за мій рахунок до України з подальшим оформленням у митному
 відношенні згідно чинного митного законодавства України.

Я попереджений, що у випадку відмови від придбання послуги «Підвищена
 відповідальність за транспортування вантажу» у разі пошкодження/втрати вантажу
 повністю або частково, компенсація буде дорівнювати вартості, вказаній у проформі-
 інвойс, або у розрахунку \$26 за кілограм фізичної ваги (компенсується менша з двох
 сум).

Підпис Signature

Дата Date.....

**УМОВИ АВТОРИЗАЦІЇ НА ЗАСТОСУВАННЯ
СПРОЩЕННЯ «ПРОЦЕДУРА»**

1. Виробник	підприємство, яке безпосередньо виготовляє товари, призначені для експорту
2. Експортер (імпортер)	підприємство, яке на підставі укладених ним безпосередньо або через посередника (комісонера, агента, консигнатора тощо) зовнішньоекономічних договорів (контрактів) здійснює експорт (імпорт) товарів з переміщенням їх через митний кордон України, незалежно від митного режиму, в який поміщуються такі товари
3. Митний представник	підприємство, яке виступає посередником (митним брокером, комісіонером, агентом, консигнатором тощо) під час виконання зовнішньоекономічного договору (контракту)
4. Представник перевізник	особа, яка переміщує товари або бере на себе зобов'язання та відповідальність за переміщення товарів через митний кордон України або митною територією України, зокрема: - для змішаного (комбінованого) перевезення – особа, яка використовує (експлуатує) транспортний засіб, що безпосередньо приводить у рух або перевозить розміщені на ньому інші транспортні засоби як активний транспортний засіб; - для морського чи повітряного перевезення за договором чартеру (фрахтування) судна – особа, яка укладає договір і видає авіаційну вантажну накладну (Air Waybill) або коносамент (Bill of Lading) з метою безпосереднього перевезення товарів
5. Експедитор (транспортний експедитор)	суб'єкт господарювання, який за дорученням клієнта та за його рахунок виконує або організовує виконання транспортно-експедиторських послуг, визначених договором транспортного експедирування
6. Утримувач складу	підприємство, у власності чи користуванні якого перебуває митний склад, об'єкти складу тимчасового зберігання, об'єкти вільної митної зони

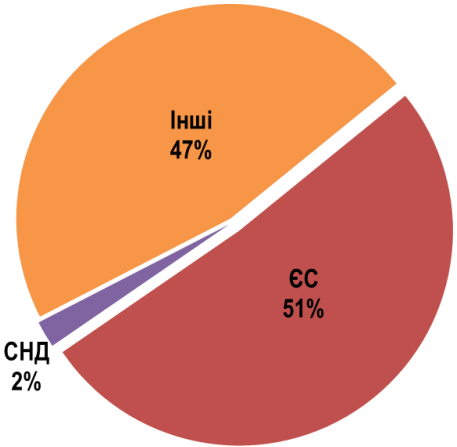
Рисунок Б.1- Умови авторизації на застосування спрощення [27]

**Рисунок В.1 - Стан зовнішньої торгівлі товарами у січні-
грудні 2023 року [27]**
(відносно січня-грудня 2022 року)

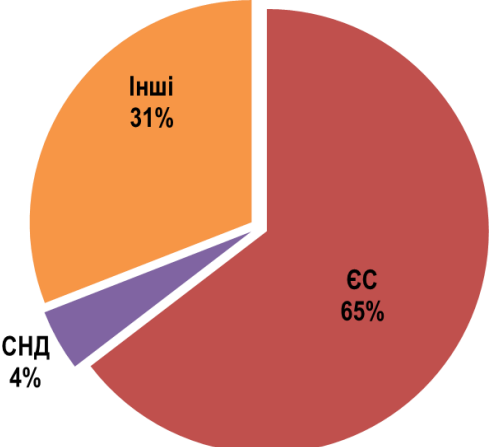
мільйонів доларів США

Країни	2022				2023				Зміни до попереднього періоду		
	Товарообіг, млн.\$	Експорт, млн.\$	Імпорт, млн.\$	Сальдо, млн.\$	Товарообіг, млн.\$	Експорт, млн.\$	Імпорт, млн.\$	Сальдо, млн.\$	товарообіг	експорт	імпорт
Всього	103 669	44 160	59 509	-15 350	99 420	35 970	63 450	-27 479	-4%	-19%	7%
ЄС	55 252	27 909	27 344	565	55 835	23 243	32 592	-9 349	1%	-17%	19%
СНД	10 934	2 396	8 538	-6 142	2 795	1 606	1 189	416	-74%	-33%	-86%
Інші	37 482	13 855	23 627	-9 772	40 790	11 121	29 668	-18 547	9%	-20%	26%

структура імпорту

структура експорту

мільйонів доларів США

Рисунок В.2- Динаміка товарообігу [27]

Код та найменування	2022				2023				Зміни дРо попереднього періоду		
	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Сальдо	Товарообіг	Експорт	Імпорт
Всього	103 669	44 160	59 509	-15 350	99 420	35 970	63 450	-27 479	-4%	-19%	7%
1-24 Продовольчі товари та с/г продукція	29 358	23 403	5 955	17 448	28 799	21 849	6 950	14 899	-2%	-7%	17%
25-26 Мінеральні продукти	3 596	3 283	313	2 970	2 233	1 963	270	1 693	-38%	-40%	-14%
27 Паливно-енергетичні товари	18 105	1 042	17 063	-16 022	10 729	391	10 338	-9 947	-41%	-62%	-39%
28-40 Продукція хімічної промисловості, каучук	11 316	1 759	9 558	-7 799	12 184	1 145	11 039	-9 894	8%	-35%	15%
41-43 Шкірсировина, хутро, та вироби з них	345	105	241	-136	336	78	258	-180	-3%	-25%	7%
44-49 Деревина та целюлозно-паперові вироби	3 123	2 165	958	1 207	2 726	1 713	1 013	700	-13%	-21%	6%
50-67 Текстиль, текстильні вироби, взуття	3 904	847	3 056	-2 209	3 288	407	2 881	-2 475	-16%	-52%	-6%
68-70 Вироби із каміння, скла, кераміка	960	301	659	-358	982	293	689	-396	2%	-3%	5%
72-83 Метали та вироби з них	8 599	6 005	2 594	3 411	7 245	3 888	3 356	532	-16%	-35%	29%
84-90 Машини, устаткування та транспорт	20 166	4 187	15 978	-11 791	22 667	2 853	19 815	-16 962	12%	-32%	24%
Інші товари	4 199	1 064	3 135	-2 070	8 232	1 390	6 841	-5 451	96%	31%	118%

